URMA
URBAN-RURAL PARTNERSHIPS
IN METROPOLITAN AREAS

WSPÓŁPRACA MIEJSKO-WIEJSKA JAKO INSTRUMENT SPÓJNOŚCI TERYTORIALNEJ

PUBLIKACJA Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI PODSUMOWUJĄCEJ DZIAŁANIA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W MIĘDZYNARODOWYM PROJEKCIE INTERREG IVC "URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH"

Szczecin, 6 listopada 2014

Organizacja konferencji:
Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego
pl. Kilińskiego 3, 71-414 Szczecin - www.rbgp.pl - tel: 091 432 49 60 - biuro@rbgp.pl

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

INTERREG IVC
INNOVATION & ENVIRONMENT
REGIONS OF EUROPE SHARING SOLUTIONS

URMA
URBAN-RURAL PARTNERSHIPS
IN METROPOLITAN AREAS

Pomorze Zachodnie

Regionalne Biuro
Gospodarki Przestrzennej
Województwa
Zachodniopomorskiego

URMA
URBAN-RURAL PARTNERSHIPS IN METROPOLITAN AREAS

WSPÓŁPRACA MIEJSKO-WIEJSKA JAKO INSTRUMENT SPÓJNOŚCI TERYTORIALNEJ

PUBLIKACJA Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI PODSUMOWUJĄCEJ DZIAŁANIA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W MIĘDZYNARODOWYM PROJEKCIE URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie - Olgierd Geblewicz Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego.....3
Wstęp - arch. Stanisław Dendewicz Dyrektor RBGP WZ.....4

PANEL 1 - GENEZA I CELE PROJEKTU URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH
Dr hab. Wojciech Dróżdż.....5
Julian Jansen.....6
Marta Jacuniak-Suda.....7
Ewa Balanicka.....8
Dyskusja.....9
Eksperci panelu: prof. Marek Dutkowski / Roman Walaszkowski / dr Karol Janas

PANEL 2 - PROJEKTY PILOTAŻOWE
Marta Jacuniak-Suda.....11
Rolf Oldejans.....12
Prof. Roman Galar.....13
Maciej Łapko.....14
Dyskusja.....15
Ekspert panelu: Ryszard Sola Burmistrz Łobza

PANEL 3 - DOŚWIADCZENIA PARTNERÓW URMA - DOBRE PRAKTYKI
Rolf Oldejans.....16
Dr Karol Janas.....17
Dr Agnieszka Zimnicka.....18
Dyskusja.....19
Eksperci panelu: Irena Stróżyńska / Marta Jacuniak-Suda / Ewa Balanicka

PANEL 4 - PRZYSZŁOŚĆ PARTNERSTW MIEJSKO-WIEJSKICH W POLITYCE REGIONALNEJ
Paweł Decewicz.....20
Ewa Buszac-Piątkowska.....21
Dyskusja.....22
Eksperci panelu: prof. Marek Dutkowski/ Barbara Nowak Burmistrz Połczyna-Zdroju **/ Marta Jacuniak-Suda / Julian Jansen / Ewa Balanicka /**

PARTNERZY PROJEKTU URMA

GEMEENTE BORNE
HCU HafenCity Universität Hamburg
Gemeente Enschede
Pomorze Zachodnie
hamburg.de
Region Administracyjny Pleven
Regione Toscana
IRM INSTYTUT ROZWOJU MIAST
Regione Lombardia

Opracowanie:
Zespół Regionalnego Biura Gospodarki Przestrzennej
Województwa Zachodniopomorskiego
pod kierunkiem Dyrektora Stanisława Dendewicza
Nakład: 300 sztuk

© 2014 RBGPWZ

Zdjęcia: zasoby własne RBGP WZ oraz materiały partnerów URMA, Ilustracje na stronie 15 ©Jacuniak-Suda/Schwämmle 2014

ISBN: 978-83-937147-4-2

WPROWADZENIE

Nasz region musi rozwijać się w oparciu o gospodarkę morską i turystykę. W tym kontekście istnieje potrzeba zdefiniowania, pogłębienia oraz przetestowania możliwości rozwoju partnerstw miejsko-wiejskich oraz poszerzania wymiaru terytorialnego takiej współpracy. W nowej perspektywie finansowej skupimy się na działaniach integrujących podejmowanych przez samorządy lokalne przy współpracy z sektorem prywatnym oraz organizacjami NGO. Mamy nadzieję, że takie podejście zaowocuje skokiem jakościowym w rozwoju stref funkcjonalnych wraz z rozwojem partnerstw miejsko-wiejskich.

Proces metropolizacji wraz z idącymi za nim procesami sub-urbanizacji oraz kontrurbanizacji wydaje się pomijać rolę otaczających obszarów wiejskich. Czy możemy zapobiec dalszej suburbanizacji? W dużej mierze zależy to od świadomej, szerokiej współpracy na tym polu. Udział w projekcie URMA wyraźnie zwiększa nasze szanse na przygotowanie narzędzi, które mogą pomóc w ograniczaniu dalszej suburbanizacji.

Olgierd Geblewicz
Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego

Konferencja podsumowująca międzynarodowy projekt **URMA** odbyła się 7 października 2014 roku w Brukseli, gdzie zostały przedstawione rezultaty działań wszystkich partnerów oraz przekazane zostały rekomendacje dotyczące partnerstw miejsko-wiejskich na ręce Komisji Europejskiej. Dla podsumowania działań Województwa Zachodniopomorskiego w projekcie URMA oraz dla podjęcia dyskusji dotyczącej przyszłości partnerstw miejsko-wiejskich w polityce regionalnej zorganizowano 6 listopada 2014 w Szczecinie konferencję pt. „Współpraca miejsko-wiejska jako instrument spójności terytorialnej”. Niniejsza publikacja zawiera zapisy wystąpień prelegentów oraz najważniejsze wątki debaty.

WSTĘP

CZYM JEST PROJEKT "URMA - PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH" ?

Międzynarodowa wymiana doświadczeń w zakresie realizowania i poszukiwania partnerstw miejsko-wiejskich w różnej skali jest jednym z celów projektu URMA. Podejście URMA pozwala zrozumieć istotę partnerstw miejsko-wiejskich: ich definicję, cel, potrzebę ich powstawania oraz potencjał rozwoju jaki dają zróżnicowanym przestrzennie związkom tworzonym przez samorządy lokalne. Zostały opracowane Rekomendacje dla Komisji Europejskiej, wskazujące na konieczność wspierania instytucjonalnego partnerstwa miejsko-wiejskiego jako instrumentu wieloskalowej polityki regionalnej. Wykorzystanie rezultatów projektu jest możliwe na poziomie regionalnym, metropolitalnym i lokalnym, a sama idea partnerstwa miejsko-wiejskiego została rozwinięta w ramach działań zorganizowanych przez stowarzyszenie metropolii i regionów – METREX.

Projekty pilotażowe realizowane w ramach projektu URMA podejmowały zagadnienia partnerstw miejsko-wiejskich w różnych skalach i realiach charakterystycznych dla danego regionu. Miasto Hamburg podjęło próbę budowania nowej współpracy miejsko-wiejskiej w makroskali: Niemcy, Dania, Szwecja. Region Lombardia analizował podejście do partnerstwa miejsko-wiejskiego w powiązaniu z EXPO 2015, natomiast holenderski region Twente (gmina Enschede) współtworzył regionalny łańcuch żywności jako innowacyjny sposób budowania relacji miejsko-wiejskich. Województwo Zachodniopomorskie realizuje dwa działania: Modelowe studium zagospodarowania przestrzennego wsi podmiejskiej na przykładzie wsi Wołczkowo w gminie Dobra oraz założenia do zintegrowanej strategii rozwoju Centralnej Strefy Funkcjonalnej Województwa Zachodniopomorskiego.

Przedstawienie doświadczeń partnerów projektu oraz spodziewanych rezultatów projektu szerokiemu gronu interesariuszy wypełnia tekst Przewodnika Dobrych Praktyk. Przykłady inicjatyw innowacji w stymulowaniu aktywności gospodarczej w aglomeracji metropolitalnej mają być inspiracją dla samorządów lokalnych pozostających pod wpływem miasta rdzeniowego. Opracowany został poradnik (vademecum) dla samorządów lokalnych i wszystkich aktorów działalności proinwestycyjnej, wyjaśniający funkcjonowanie, procedury oraz kryteria decyzji w kierunku optymalizacji działań inicjujących rozwój przestrzenny w suburbiach.

Konieczna jest kontynuacja działań promujących i inicjujących różne formy partnerstwa miejsko-wiejskiego. Jednym z rezultatów projektu URMA jest plan wdrożeniowy jako scenariusz realizacji nowej polityki subregionalnej, wykorzystującej potencjał interesariuszy oraz otoczenia instytucjonalnego i prawnego samorządów lokalnych. Należy też poszukiwać innowacyjnego podejścia w partnerstwie pomiędzy miastami średniej wielkości i małymi z ich otoczeniem wiejskim. Platformą międzyregionalnej współpracy eksperckiej realizującej te cele może być projekt URMA II.

arch. Stanisław Dendewicz
Dyrektor Regionalnego Biura Gospodarki Przestrzennej
Województwa Zachodniopomorskiego

PANEL 1 - PREZENTACJE

GENEZA I CELE PROJEKTU URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH

Dr hab. Wojciech Drożdż
Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego

Doktor nauk ekonomicznych w zakresie logistyki i integracji europejskiej. Absolwent Handlu Zagranicznego Uniwersytetu Szczecińskiego, Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego, studiów doktoranckich z zakresu zarządzania na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Specjalista z zakresu ekonomiki transportu, logistyki międzynarodowej, polityki regionalnej i współpracy transgranicznej.

Specyfika położenia Województwa Zachodniopomorskiego w bezpośrednim sąsiedztwie Niemiec i krajów skandynawskich otwiera nowe możliwości w nawiązywaniu współpracy miejsko-wiejskiej w różnych skalach. Powiązania i zależności istniejące ponad granicami państw wymuszają powstanie nowych form odpowiedzialności za politykę przestrzenną regionu.

Projekt URMA stał się i nadal może służyć jako doskonałe źródło rozwiązań wielu problemów w regionie poprzez wymianę wiedzy z praktykami i ekspertami z całej Unii Europejskiej. Metropolie i silne ośrodki miejskie jako motory rozwoju gospodarczego i innowacji nie mogą funkcjonować w oderwaniu od otaczających je obszarów wiejskich.

Potrzeba dziś nowych form wspólnej odpowiedzialności przestrzennej i spójności terytorialnej. Koncepcja partnerstwa między obszarami miejskimi i wiejskimi jawi się jako dobre narzędzie i region chciałby wdrażać je wśród szerszego grona interesariuszy.

Projekt URMA wniósł znaczący wkład do dyskusji europejskiej dotyczącej partnerstw miejsko-wiejskich. Jednym z istotnych rezultatów projektu są rekomendacje dotyczące udoskonalenia współpracy miejsko-wiejskiej jako instrumentu spójności terytorialnej. Wnioski i zalecenia zostały przekazane do Komisji Europejskiej podczas konferencji podsumowującej projekt URMA.

Dzięki udziałowi w projekcie Województwo Zachodniopomorskie uzyskało swoiste narzędzie innowacji w regionie.

Województwo reprezentowane przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej pod kierownictwem Dyrektora Stanisława Dendewicza było koordynatorem komponentu 3 w skład którego wchodziły działania i prace merytoryczne związane z wymianą doświadczeń, identyfikacją i analizą dobrych praktyk dotyczących współpracy miast i wsi a także wspomnianych wcześniej rekomendacji. Założone działania pilotażowe realizowane przez nasze Województwo miały na celu zarówno wypracowanie innowacyjnych metod zarządzania policentrycznymi obszarami funkcjonalnymi na przykładzie Centralnej Strefy Funkcjonalnej Województwa Zachodniopomorskiego, jak i opracowanie skutecznego narzędzia przeciwdziałania suburbanizacji w oparciu o opracowanie eksperckie „Modelowe studium planu zagospodarowania przestrzennego wsi podmiejskiej na przykładzie Wołczkowa".

W powiązaniu z instrumentami programów regionalnych rezultaty projektu URMA mogą być wykorzystywane jako inspiracje do zawieranych właśnie kontraktów samorządowych. Podejmowanie dialogu społecznego w formie konsultacji i warsztatów zgodnych z ideą projektu URMA przynosi długofalowe zyski w postaci podniesienia świadomości społecznej związanej z tożsamością miejsca, budowania społeczeństwa obywatelskiego oraz współodpowiedzialności społecznej za wspólną przestrzeń.

PANEL 1 - PREZENTACJE

GENEZA I CELE PROJEKTU URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH

Julian Jansen
Lider eksperckiej grupy URMA w organizacji METREX, miasto Amsterdam, Holandia

Absolwent Uniwersytetu w Amsterdamie. Od 2009 roku starszy urbanista i demograf w Departamencie Planowania Przestrzennego miasta Amsterdam. Ekspert w zakresie zagadnień demografii, kwestii ekonomiczno-społecznych, mieszkalnictwa, planowania długoterminowych strategii. Reprezentuje Miasto Amsterdam w organizacji METREX w ramach której jest przewodniczącym eksperckiej grupy URMA.

Województwo Zachodniopomorskie jako lider komponentu 3 w projekcie URMA od początków współpracy wnosiło konstruktywny wkład w prace merytoryczne. Sam projekt URMA wywodzi się z działań grupy eksperckiej zorganizowanej w ramach organizacji METREX – Sieć Europejskich Regionów i Obszarów Metropolitalnych. Grupa ekspercka URMA istnieje od 2001 roku. Polityka partnerstw miejsko-wiejskich jest bardzo istotna także na poziomie europejskim. Obejmuje ona zagadnienie budowania współpracy pomiędzy miastem a wsią pokazując jednocześnie jak zwalczać negatywne skutki zastanych procesów.

Pierwszym projektem poruszającym kwestie partnerstw miejsko-wiejskich był niemiecki projekt **MORO Hamburg** dotyczący współpracy przestrzennej na dużą skalę, kolejnym zaś miasto **Amsterdam – Odpowiedzialna Stolica** (Amsterdam - Responsibile Capital).

Holandia, jak większość krajów europejskich boryka się z problemami demograficznymi – próbuje rozwiązywać je poprzez współpracę stolicy z terenami wiejskimi. Liczba ludności Amsterdamu rośnie, natomiast ubywa ludności na terenach otaczających miasto. Program Amsterdam - Odpowiedzialna Stolica określił rolę miasta jako najsilniejszego ośrodka odpowiedzialnego za region, wdrażającego inicjatywy budowania partnerstw oraz będącym inicjatorem innowacji.

Pierwszym działaniem grupy eksperckiej URMA było opracowanie Dobrych Praktyk. Podczas spotkania warsztatowego w Amsterdamie wiosną 2011 roku zebrane zostały różne przykłady oraz lokalne doświadczenia. Na ich podstawie została opracowana odpowiednia broszura.

Od 2012 roku grupa ekspercka URMA współpracuje z Uniwersytetem HafenCity w Hamburgu. W ramach prac OECD został opracowany raport, gdzie ujęto między innymi teren Centralnej Strefy Funkcjonalnej Województwa Zachodniopomorskiego.

W październiku 2013 w Brukseli zorganizowana została międzynarodowa konferencja Open Days 2013 prezentująca działania DG Regio, DG Agri, OECD, METREX, EUROCITIES, PURPLE, URMA oraz wielu innych sieci i partnerów. Podczas spotkania odbyła się już odrębna sesja poświęcona partnerstwom miejsko-wiejskim z udziałem partnerów projektu.

Finałową konferencją dla projektu URMA były spotkania Open Days 2014 w Brukseli, gdzie zaprezentowano efekty prac i dokonania partnerów uczestniczących w projekcie, podsumowano szereg projektów pilotażowych oraz przedstawiono między innymi rekomendacje na szczebel unijny.

Amsterdam

PANEL 1 - PREZENTACJE

GENEZA I CELE PROJEKTU URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH

Marta Jacuniak-Suda
J. Knieling, A. Obersteg
HafenCity University Hamburg
Lider projektu URMA

Absolwentka nauk o środowisku oraz filologii germańskiej. W latach 2008-2012r. pracownik naukowy na uniwersytetach Oldenburg (Niemcy) i Södertörns (Szwecja) w dziedzinie zarządzania terenami wiejskimi i rozwoju regionalnego. Od 2012r. zajmuje się tematyką powiązań miejsko-wiejskich na Uniwersytecie HafenCity Hamburg (Niemcy) w ramach projektu INTERREG IVC URMA-"Urban-rural partnerships in metropolitan areas."

Czym są partnerstwa miejsko-wiejskie, dlaczego są potrzebne i jakie wyzwania przed nimi stoją? Tym pytaniom poświęcony był wykład Marty Jacuniak-Suda. W początkowej fazie projektu INTERREG IVC URMA zaistniała konieczność opracowania definicji partnerstw miejsko-wiejskich i zasad ich funkcjonowania. Partnerzy URMY reprezentujący różne regiony w Europie posiadali bowiem zróżnicowany poziom wiedzy i doświadczeń na ten temat. Dokument „Podejście URMA" stanowi podstawę do wszelkich działań w ramach projektu. Jest to zbiór reguł i warunków jakie powinny spełniać działania, aby przyczynić się do obopólnej korzyści miejsko-wiejskich partnerstw. Za partnerstwo miejsko-wiejskie uczestnicy projektu URMA uznali współpracę angażującą aktorów na obszarach wiejskich i miejskich, która poprzez wspólnie realizowane projekty przeciwdziała problemom regionalnym,a jednocześnie przyczynia się do poprawy sytuacji gospodarczej i jakości życia mieszkańców. Powstanie stałych ale elastycznych struktur organizacyjnych pomaga w lepszej koordynacji tej współpracy.

Warunkiem stworzenia partnerstwa jest dostrzeżenie potrzeby i potencjału do współpracy zarówno po stronie partnerów wiejskich, jak i miejskich: samorządowców, regionalnych liderów politycznych, organizacji pozarządowych, ludzi nauki i biznesu. Każdy z tych podmiotów ma specjalistyczną wiedzę, doświadczenie, kontakty, które składają się razem na potencjał regionu, w oparciu o który może rozwinąć się współpraca. Dopiero współpraca na partnerskich warunkach jest w stanie zrealizować ten potencjał i przyczynić się do synergii.

Do podstawowych zasad funkcjonowania partnerstw miejsko-wiejskich należą: rozwinięta kultura dialogu w ramach którego wszyscy partnerzy powinni występować z równorzędnej pozycji, obopólna korzyść, umiejętność dzielenia się obowiązkami i kosztami dla dobra wspólnej sprawy, jaką jest rozwój regionu jako jednostki funkcjonalnej, zmienna geometria (variable geometry), elastyczny wymiar przestrzenny umożliwiający przekraczanie ograniczeń i granic administracyjnych, poczwórna helisa (quadruple helix). Zastosowanie powyższych zasad zostało wyjaśnione prze Martę Jacuniak-Sudę na konkretnych przykładach z regionów reprezentowanych przez partnerów projektu URMA.

Na przyklad, region Toskanii zorganizował warsztaty partycypacji społecznej dotyczącej stworzenia parku „Parco della Piana", wskazując w ten sposób na konieczność uzgadniania decyzji planistycznych z mieszkańcami i innymi zainteresowanymi osobami. Wspólne fundusze inwestycyjne Hamburga i trzech sąsiadujących państw związkowych (Schleswig-Holstein, Mecklenburg-Vorpommern, Niedersachsen) pokazują z kolei, że możliwe jest dzielenie się środkami finansowymi, z których dotowane są projekty rozwoju regionalnego. Region Pleven opracował plan współpracy o zmiennej geometrii oparty na turystyce regionalnej.

Najczęstszym wyzwaniem z jakimi spotykają się partnerzy URMY to bierność partnera miejskiego i brak świadomości, że miasta nie można traktować w oderwaniu od otaczających je obszarów wiejskich. Miasta i tereny wiejskie są od siebie zależne. Problemem jest również zapewnienie trwałości współpracy gdy wyczerpią się zewnętrzne źródła finansowania, a także uzyskanie niezależności od bieżącej sytuacji politycznej.

Niełatwe jest pokonanie bariery konfliktu interesów partykularnych, szczególnie w obliczu kryzysu finansowego i globalnej konkurencji gospodarczej. Jednakże problemy te można pokonać poprzez promowanie podejścia opartego na dzieleniu się korzyściami i obciążeniami dla wspólnego dobra regionu.

Marta Jacuniak-Suda zakończyła wystąpienie optymistycznym wnioskiem, że istnieje wiele partnerstw, które powstały nie dzięki specjalnie ku temu powołanym programom, ale z potrzeb zidentyfikowanych przez lokalnych i regionalnych aktorów. Takim budującym przykładem jest trasa kolejowa Uznamskiej Kolei Nadmorskiej łącząca Świnoujście w województwie zachodnio-pomorskim z miejscowością Ahlbeck po niemieckiej stronie w Mecklenburgii-Pomorzu Przednim. Ten wspólny projekt współpracy przyczynia się do poprawy warunków dla rozwoju turystyki, gospodarki i jakości życia mieszkańców po obu stronach granicy, a tym samym do zapewnienia większej spójności terytorialnej.

PANEL 1 - PREZENTACJE

GENEZA I CELE PROJEKTU URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH

arch. Ewa Balanicka
Kierownik projektu URMA
w RBGP WZ w Szczecinie

Architekt IARP i urbanista, doświadczenie w projektowaniu i realizacji inwestycji w różnej skali, własna działalność architektoniczna eb studio, główny projektant w RBGP WZ (Centralna Strefa Funkcjonalna WZ, URMA, planowanie obszarów morskich, współpraca międzynarodowa), członek Zarządu METREX–Sieci Europejskich Metropolitalnych Regionów i Obszarów, autorka artykułów o tematyce projektowej, animator spotkań dla młodzieży.

Podczas trwania projektu opracowano Rekomendacje dotyczące ustanowienia i doskonalenia współpracy miejsko-wiejskiej jako instrumentu spójności terytorialnej. Były one przedmiotem konsultacji z ekspertami zewnętrznymi podczas warsztatów w kwietniu b.r., a następnie przekazane Komisji Europejskiej w październiku 2014r. Stanowią najważniejszy rezultat projektu URMA. Poniżej zamieszczono fragmenty prezentacji na konferencji 6.11.2014, a pełen tekst Rekomendacji wraz z konkretnymi przykładami można znaleźć w odrębnej publikacji w języku polskim i angielskim.

Jedno rozwiązanie nie odpowiada wszystkim. Partnerstwa miejsko-wiejskie muszą być skierowane do konkretnych potrzeb i potencjałów lokalnych/regionalnych. Partnerstwa miejsko-wiejskie powinny być uznane za podejście strategiczne na wszystkich poziomach polityki spójności terytorialnej i odpowiednio wspierane.

W ramach projektu URMA zostały zidentyfikowane cztery podstawowe rodzaje partnerstw miejsko-wiejskich: ***Partnerstwa wielkoskalowe****, np. Współpraca pomiędzy Pomorzem Zachodnim w Polsce i regionami Meklemburgią-Pomorzem Przednim.* ***Metropolitalne partnerstwa regionalne****, np. Szczecin wraz z otaczającymi go terenami wiejskimi - rozwój koncepcji ograniczania rozlewania się zabudowy.* ***Partnerstwa między małymi i średnimi miastami w powiązaniu z ich zapleczem wiejskim****, np. Strefa Centralna Województwa Zachodniopomorskiego, jako odległy obszar region wspierany przez stolicę regionu - Szczecin oraz* ***Translokalna współpraca miejsko-wiejska.***

Istniejące doświadczenia dotyczące partnerstw miejsko-wiejskich zaczerpnięte z poprzednich i obecnych programów i projektów unijnych i krajowych powinny być używane jako źródło wiedzy i punkty kontaktowe w zakresie tworzenia partnerstw miejsko-wiejskich. Udane i obiecujące inicjatywy powinny być kontynuowane.

Wielowątkowy charakter partnerstw miejsko-wiejskich wymaga podejścia holistycznego i odpowiedniego względem lokalizacji. Zarządzanie wielopoziomowe i międzysektorowy model organizacji są odpowiednimi rozwiązaniami.

Partnerstwa miejsko-wiejskie powinny być traktowane jako funkcjonalne i przestrzenne jednostki, które łączą obszary miejskie i wiejskie oraz są rozpoznawane w planowaniu strategicznym i przestrzennym na wszystkich poziomach.

Istniejące instytucje i odpowiednie nowe ciała funkcjonalne na poziomie regionalnym powinny odgrywać strategiczną rolę, ułatwiając i koordynując partnerstwa miejsko-wiejskie.

Miejsko-wiejskie inicjatywy angażujące szerokie grono interesariuszy, działające zgodnie z podejściem potrójnej lub poczwórnej helisy, powinny być wspierane przez instytucje publiczne w celu zapewnienia odpowiedniego osadzenia tych projektów na różnych polach.

Komisja Europejska, państwowe, regionalne i lokalne władze powinny dostosowywać swoje instrumenty finansowe uwzględniając aspekt partnerstwa miejsko-wiejskiego. Należy wspierać i monitorować nowe narzędzia takie jak ZIT (ang. ITI) i RLKS (ang. CLLD). Bodźce finansowe, kapitał początkowy i zaproszenia do składania pomysłów projektowych pomogą w zainicjowaniu partnerstw miejsko-wiejskich. Zatem, środki publiczne powinny być wykorzystywane w celu usunięcia istniejących barier, polepszania komunikacji i poszerzaniu obszarów współpracy. Jednakże, partnerstwa miejsko-wiejskie powinny być oparte na potrzebach i nie mogą być wymuszone. Istniejące dobre przykłady powinny być dalej wspierane i rozpowszechniane.

Parlament Europejski i Komisja Europejska powinny dalej rozwijać polityki i praktyczne narzędzia, stworzone w oparciu o osiągnięcia inicjatywy RURBAN, wdrażające partnerstwa miejsko-wiejskie w europejską politykę spójności terytorialnej.

Ewa Balanicka (RBGP WZ) wręcza Rekomendacje URMA Marszałkowi Województwa Mazowieckiego Adamowi Struzikowi - konferencja METREX, Bruksela, październik 2014

PANEL 1 - DYSKUSJA

GENEZA I CELE PROJEKTU URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH

Pierwszemu blokowi tematycznemu towarzyszyła dyskusja ekspertów moderowana przez dyrektora **Stanisława Dendewicza**. Tezą przewodnią dyskusji było zagadnienie planowania funkcjonalnego oraz możliwości jego wykorzystania w związku z obecną polityką europejską oraz obowiązującą Koncepcją Zagospodarowania Kraju 2030.

W dyskusji ekspertów udział wzięli: prof. **Marek Dutkowski**, **Roman Walaszkowski**, dr **Karol Janas** oraz prelegenci panelu.

Prof. **Marek Dutkowski** przypomniał, że problematyka jaką zajmował się projekt URMA nie jest zupełnie nowa. W perspektywie postępującej globalizacji partnerstwa miejsko-wiejskie stają przed nowymi wyzwaniami: obsługą rynku globalnego, metropolizacją ośrodków miejskich, coraz słabszą rolą państw czy wzrostem znaczenia usług kreatywnych. Tak specyficzne warunki spełniają metropolie odcinając się niestety od przyległych terenów wiejskich. Tereny te najczęściej pełnią funkcję zaplecza terenów pod zabudowę oraz źródła siły roboczej.

Dla stworzenia równorzędnych warunków rozwoju dla miasta i wsi niezbędne jest podejście funkcjonalne w formie partnerstwa równorzędnych partnerów.

Szczecin jest specyficznym miastem, które dopiero nabywa cech metropolii, a dodatkowo obszar jego oddziaływania wykracza poza granice państwa.

W tym kontekście projekt URMA pokazał ogromne zróżnicowanie współpracy miejsko-wiejskiej, która nie jest możliwa do zunifikowania. Odpowiedzialność miasta rdzeniowego na przykładzie Amsterdamu jest koncepcją nową i szczególnie trudną do wdrożenia na terenie Województwa Zachodniopomorskiego ze względu na położenie Szczecina.

Dobrym przykładem takiej odpowiedzialności byłaby odpowiedzialność Warszawy za region Warmii i Mazur gdzie duża ilość mieszkańców stolicy posiada domy letniskowe. Jednocześnie metropolia wspierająca partnerów z „terenu" współpracujących między sobą – korzysta także na tej współpracy.

Kolejno głos zabrał dyrektor SSOM **Roman Walaszkowski**. Przedstawił pokrótce historię powstania stowarzyszenia oraz obecnych członków, wśród których warto podkreślić udział Województwa Zachodniopomorskiego. Taki skład stowarzyszenia ułatwia współpracę. Podkreślił że istotną zasadą jest równoważność głosów poszczególnych członków niezależnie od wielkości czy zasobności gminy.

Od lewej: Julian Jansen, dr hab. Wojciech Drożdż, Roman Walaszkowski, prof. Marek Dutkowski, Ewa Balanicka

PANEL 1 - DYSKUSJA

GENEZA I CELE PROJEKTU URMA PARTNERSTWA MIEJSKO-WIEJSKIE W OBSZARACH METROPOLITALNYCH

Stowarzyszenie zajmuje się między innymi opracowywaniem i zlecaniem dokumentów strategicznych dla całego obszaru. Strategia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego jako Zintegrowana Inwestycja Terytorialna (ZIT) będzie uwzględniała między innymi potrzeby lokalnego rynku pracy czy potrzeby komunikacyjne - będzie proponowała konkretne rozwiązania dla zadanych problemów na podstawie opracowywanego Studium Wykonalności.

Następnie głos zabrał dr **Karol Janas** potwierdzając, że Województwo Zachodniopomorskie wraz ze Szczecinem jest liderem jeżeli chodzi o świadomość dotyczącą partnerstw miejsko-wiejskich. Przykładem partnerstwa miejsko-wiejskiego z regionu Małopolski jest partnerstwo stowarzyszenia z Nowej Huty z samorządem wiejskiej gminy Gorlice. Z doświadczeń małopolskich wynika, iż niejednokrotnie to partner z miasta nie wyraża chęci współpracy z partnerem wiejskim. Wynika to z braku świadomości metropolii co do konieczności podjęcia takiej współpracy w realiach rynku globalnego. Projekt URMA nie powinien formalizować działań oddolnych zmierzających ku zawiązaniu partnerstwa ze względu na ich potencjalne bogactwo form i skal, projekt powinien kierować się w kierunku stwarzania możliwości i podnoszenia świadomości potencjalnych partnerów.

Przykład Gorlic wskazuje, że pozostawienie możliwości działania inicjatywom oddolnym pozwala na powstanie partnerstw miejsko-wiejskich poza strukturami administracyjnymi.

Pytanie do **Juliana Jansena** skierowała **Bogumiła Krystek-Kucewicz** przedstawicielka Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju - czy partnerstwa zawiązywane przez miasto Amsterdam ewoluują w czasie i czy miasto wciąż podejmuje nowe propozycje współpracy. W odpowiedzi **Julian Jansen** przedstawił sytuację Amsterdamu jako miasta, które wciąż przyciąga nowych mieszkańców. W tej chwili miasto pracuje nad zwiększeniem komfortu życia swoich mieszkańców – dbałość o przestrzenie publiczne, obszary mieszkaniowe atrakcyjne cenowo. Współpraca podmiejska funkcjonuje nie tylko wewnątrz obszaru metropolitalnego, ale także poza nim. Przedstawiciele poszczególnych gmin tworzą grupy robocze wspólnie z ekspertami, przedstawicielami nauki i biznesu koncentrują się zagadnieniach dostarczania żywności. W działaniach dąży się do maksymalnego wykorzystania istniejącej infrastruktury. Szczególną wagę przywiązuje się do wartości krajobrazu, który jest dobrem wspólnym. Wypowiedź **Juliana Jansena** uzupełniła **Marta Jacuniak-Suda** - raz nawiązana współpraca rozwija się i ewoluuje w kierunkach aktualnego zapotrzebowania, tak było ze współpracą Hamburga z regionem – dziś ta współpraca sięga trzech sąsiednich landów.

PANEL 2 - PREZENTACJE

PROJEKTY PILOTAŻOWE

Marta Jacuniak-Suda,
J. Knieling, A. Obersteg
HafenCity University Hamburg
Lider projektu URMA

W ramach projektu INTERREG IV C URMA realizowane były trzy projekty pilotażowe, z których dwa - Korytarz Jutlandzki i zarządzanie terenami podmiejskimi w regionie Lombardia - były przedstawione przez Martę Jacuniak-Sudę.

Celem nadrzędnym pilotażów było zilustrowanie jak partnerstwa miejsko-wiejskie mogą być utworzone i wdrożone w praktyce. Powinny one wskazać dobre praktyki i modele współpracy miejsko-wiejskiej, a także przeszkody z jakimi owa współpraca może się spotkać. Reasumując, pilotaże powinny zainspirować pozostałych partnerów URMA do rozwinięcia własnych pomysłów odzwierciedlających regionalne i lokalne potrzeby.

Projektem pilotażowym realizowanym przez miasto i państwo związkowe Hamburg był „Korytarz Jutlandzki" (ilustracja - strona 15). Jest to kooperacja transgraniczna mająca za zadanie stworzyć partnerstwo wielkoskalowe – od miasta Hamburg wraz z jego regionem metropolitalnym do północnej części Jutlandii. Geograficznie współpraca obejmuje tereny po obu stronach tras A7 / E45, która stanowi fizyczną i funkcjonalną oś projektu.

Instytucją odpowiedzialną za całość pilotażu jest Ministerstwo Rozwoju Miejskiego i Środowiska w Hamburgu, a głównymi aktorami są przedstawiciele sektora publicznego: Kancelaria Regionu Schleswig Holstein, Ministerstwo Ekonomii, Transportu i Innowacji Hamburga oraz Region Syddanmark w Danii. W 2013 r. podpisała została umowa partnerska określająca cele, oczekiwane rezultaty i zakres obowiązków partnerów oraz finansowanie pilotażu. Należy pamiętać o tym, że URMA tylko w części finansuje pilotaż, reszta pieniędzy pochodzi z budżetów partnerów.

Głównym wynikiem projektu jest profil statystyczno-ekonomiczny obszaru Korytarza Jutlandzkiego, promocyjna, trójjęzyczna niemiecko-duńsko-angielska publikacja, trzy newslettery opisujące przebieg działań pilotażu oraz broszura przedstawiająca rynek i lokalnych producentów w najważniejszych gałęziach gospodarki. Obecnie toczą się rozmowy nad utworzeniem klastra w zakresie energii odnawialnej.

Wyzwaniem dla pilotażu w początkowej fazie było znalezienie wspólnego mianownika co do celów pilotażu w obliczu tak dużej skali projektu oraz treści profilu statystyczno-ekonomicznego. Problemem była mnogość oczekiwań oraz zainteresowań tematycznych na różnych poziomach planowania. Niełatwo było również przekonać politycznych liderów o konieczności ściślejszej współpracy w Korytarzu Jutlandzkim w obliczu obecnego politycznego zainteresowania Korytarzem Fehmarn Belt prowadzącym od Hamburga w kierunku regionu Sjaelland i Kopenhagii w Danii.

Natomiast program pilotażowy regionu Lombardia swoim zakresem obejmował analizę obszaru metropolitalnego Mediolanu. W obliczu zbliżającej się międzynarodowej wystawy „EXPO Milano 2015" została zidentyfikowana potrzeba by zanalizować stopień zurbanizowania oraz charakter i funkcje terenów podmiejskich, zarówno na terenach bezpośrednio graniczących z metropolią, jaki i od niej dalej położonych. Celem projektu było stworzenie działań zapobiegających niekontrolowanemu rozlewaniu się terenów miejskich oraz włączających i chroniących element wiejski w ramach wspólnego z metropolią systemu zarządzania.

Liderem projektu był region Lombardia, a jego partnerami spółka z.o.o. EXPO 2015, region i miasto Mediolan, miejscowości sąsiadujące Arese, Rho, Pero, Bollate, Baranzate, Laonate oraz lokalne stowarzyszenia. Rezultatem pilotażu było wypracowanie definicji i charakterystyka terenów podmiejskich przy zastosowaniu analiz GIS (geographic information system software). Następnie opracowano rekomendacje dotyczące zarządzania i waloryzacji terenów podmiejskich, które będą uwzględnione w obecnie aktualizowanym planie terytorialnym Lombardii oraz w regionalnej ustawie o ograniczeniu w zagospodarowywaniu obszarów niezabudowanych.

Na obszarze objętym pilotażem zidentyfikowano funkcjonujące dobre praktyki: m.in. współpracę bazującą na inicjatywach oddolnych w Parku Ryżowym (Parco delle Risaie) oraz kooperatywę Buon Mercato promującą regionalny łańcuch żywności.

Szczegółowe informacje na temat pilotażów URMA zawarte są w publikacji "Final Pilot Implementation report", dostępnej na stronie projektu:
www.urma-project.eu.

PANEL 2 - PREZENTACJE

PROJEKTY PILOTAŻOWE

Rolf Oldejans
Region Enschede, Holandia

Absolwent Prawa oraz Nauk Politycznych na Uniwersytecie w Groningen. Pełnił funkcję radcy prawnego prowincji Overijssel, radcy prawnego oraz eksperta w zakresie polityki ochrony środowiska w gminach Noordwijkerhout i Enschede. Obecnie pełni funkcję głównego doradcy miasta Enschede i jest regionalnym koordynatorem portalu Green Knowledge Portal Twente zajmującego się m.in. tematyką spraw publicznych, projektów unijnych, rozwojem terenów peryferyjnych oraz rolnictwem miejskim.

Stosunek mieszkańców Holandii do kwestii żywności i jego zmiana na przestrzeni ostatnich lat wymaga nowego podejścia do zagadnienia partnerstw miejsko-wiejskich. Nastawienie na produkcję przemysłową, liczne skandale oraz kryzys na rynku żywności sprawiły że dziś holenderscy konsumenci są znacznie bardziej świadomi swoich potrzeb. Obecne tendencje promują żywność naturalną o charakterze regionalnym. Dodatkowo istnieje rosnące zainteresowanie kuchnią światową - ludzie chcą wiedzieć co jada się obecnie na świecie.

Kilkadziesiąt lat temu powiązanie terenów miejskich z wiejskimi w kwestii żywności było jasne - wieś żywiła tereny zurbanizowane. Dziś próbujemy przywrócić te wartości przez promocję lokalnych produktów wiejskich na obszarach miejskich.

Rola regionu Twente w projekcie URMA istotna była szczególnie w trzech zagadnieniach: strategii, dystrybucji oraz Urban Farming.

Strategia łańcuchów żywnościowych została stworzona przy współpracy z konkretnymi grupami interesariuszy którym przypisano poszczególne zadania. Samorządy pełniły funkcje wspierające unikając przyjmowania funkcji lidera. Przedsiębiorcy opracowywali bilans potrzeb i zysków, natomiast zaangażowani w projekt studenci byli wsparciem w poszukiwaniu nowych kierunków rozwoju, możliwych innowacji oraz sposobów ich wdrażania. Strategia integruje powstałe już inicjatywy, stawia na wspólny marketing oraz wspiera wzajemną wymianę doświadczeń. Kluczowe jest wypracowanie warunków, które będą solidną bazą dla powstawania oddolnych inicjatyw.

Przejrzystość i otwartość w procesach produkcyjnych wpłynie na wzrost zaufania do produktów lokalnych i jednocześnie na ich zapotrzebowanie.

Regionalne centra dystrybucji pomagają skracać łańcuch żywnościowy oraz ograniczać liczbę pośredników w procesie dostarczania produktów od farmera do klienta. Centra te opierają się na wzajemnym zaufaniu, wspólnym interesie, przejrzystości oraz otwartości. Region Enschede wypracował spójne oddolne podejście zainicjowane przez producentów, co zaowocowało trzema działaniami. Pierwszym jest właśnie regionalne centrum dystrybucji które oprócz funkcji targowych i handlowych pełni również funkcje edukacyjne, promocyjne czy też innowacyjne.

Drugim działaniem jest spójne podejście do logistyki które oprócz tego, że stawia na redukcję kosztów i wspiera zrównoważony transport dodatkowo aktywizuje osoby w ramach pracy chronionej. Trzecim działaniem jest rozwój nowoczesnego portalu internetowego Green Knowledge Portal Twente gdzie prezentowane są aktualne działania. Można też zapoznać się z dotychczasowymi ukończonymi projektami.

Urban Farming czyli farmy miejskie, są inicjatywami w obrębie których, wdraża się głośną w Holandii ideę partycypacji społecznej. Farmy są prowadzone przez przedstawicieli różnych grup społecznych i pełnią często dosłownie rolę pól doświadczalnych dla nowych pomysłów (projekty realizowane np. przez studentów w zakresie hodowli nietypowych gatunków roślin). Na farmach typu “care farm” mogą pracować osoby niepełnosprawne lub wracające do społeczeństwa.

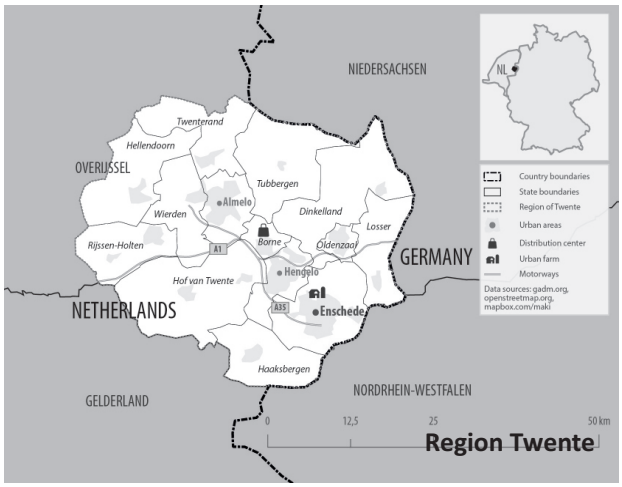

PANEL 2 - PREZENTACJE

PROJEKTY PILOTAŻOWE

Prof. Roman Galar
Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach

Dr hab. inż. prof. nadzwyczajny Politechniki Wrocławskiej, aktualnie w Dolnośląskiej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach. Wykłady między innymi z modelowania, optymalizacji ewolucyjnych, teorii regulacji, ekonomii dla inżynierów. Ponad 150 publikacji, w tym interdyscyplinarne odnoszące się do rozwoju regionalnego, polityki naukowej i innowacyjnej, technologii informatycznych, procesów kulturowych. Współautor strategii rozwoju m.in. Wrocławia i Dolnego Śląska.

Jednym z projektów opracowanych w ramach projektu URMA przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego są przygotowane Propozycje Programowe Rozwoju Krainy Czarnego Bzu. Kraina Czarnego Bzu obejmuje trzy powiaty województwa zachodniopomorskiego - drawski, łobeski i świdwiński. W Planie Zagospodarowania Województwa Zachodniopomorskiego obszar potencjału miast: Połczyn, Świdwin, Łobez, Drawsko Pomorskie, Czaplinek i Złocieniec nazwany jest Centralną Strefą Funkcjonalną.

Przedmiotem propozycji są kwestie strategicznego współdziałania gmin przypisanych do Strefy Centralnej Województwa Zachodniopomorskiego. Obszar strefy zbudowany jest w oparciu o sześciokąt którego wierzchołkami są miasta: Czaplinek, Drawsko, Łobez, Świdwin, Połczyn Zdrój i Złocieniec. Strefę tę wytypowano jako funkcjonalną ze względu na specyfikę położenia i walory przyrodnicze, a przede wszystkim na potencjalnie modelowe relacje przestrzeni miejskich i wiejskich. Uznano, że rozwój tego obszaru umożliwi „integracja potencjałów" wymienionych miast. Założono, że zebrane tam doświadczenia będą użyteczne dla innych subregionów Pomorza Zachodniego, o podobnych uwarunkowaniach społecznych i gospodarczych. Centralna Strefa Funkcjonalna nazywana tu będzie roboczo „Krainą Czarnego Bzu" (KCB).Propozycja takiej nazwy pojawiła się na spotkaniu z samorządowcami Strefy w Czaplinku w dniu 7 sierpnia 2014. Warto rozważyć jej przyjęcie z kilku względów: jest sympatyczna, jest intrygująca, jest „ekologiczna" i ma kulinarny potencjał promocyjny — a tym samym powinna przywabiać turystów. Ponadto zrywa z negatywnym stereotypem zachodnio-pomorskiej prowincji, integruje samorządy bez dominacji któregokolwiek z nich oraz motywuje, aby taką Krainę stworzyć.

W pierwszej części opracowanych przez RBGP WZ Propozycji zawarto uwagi dotyczące sensu i metodologii ustaleń strategicznych, omówiono często popełniane błędy w tym złe nawyki myślenia strategicznego po zmianie systemowej, zwrócono uwagę na niewykorzystywany zwykle potencjał współpracy oraz wskazano na prawdopodobne zmiany koniunktury zewnętrznej. Część druga zawiera elementy charakterystyki Krainy Czarnego Bzu, ze wskazaniem na pożądane kierunki kooperacji samorządów KCB, oraz analizę mini SWOT określającą silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Część trzecia prezentuje propozycję misji KCB i wizję jej przyszłości jako modelowego przykładu wykorzystania potencjału współpracy sąsiedzkich samorządów miejsko-wiejskich. Część czwarta sugeruje projekty wybranych działań służących realizacji wizji we wskazanych kierunkach takich jak demografia, edukacja, kapitał społeczny, komunikacja publiczna, ład przestrzenny, środowisko, turystyka i wypoczynek oraz wizerunek i zdrowie. Perspektywy strategiczne "Krainy Czarnego Bzu" są propozycjami programowymi do Strategii Rozwoju Centralnej Strefy Funkcjonalnej Województwa Zachodniopomorskiego.

PANEL 2 - PREZENTACJE

PROJEKTY PILOTAŻOWE

arch. Maciej Łapko
Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego

Absolwent Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Szczecińskiej. Projektant mi.in budynków użyteczności publicznej, zabudowy mieszkaniowej oraz przestrzeni publicznych. Wykładowca TEB Edukacja w Szczecinie. Zajmuje się tematyką inicjatyw społecznych i partycypacji obywatelskiej w procesach projektowych.

Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w ramach projektu URMA opracowało Modelowe Studium Zagospodarowania Przestrzennego Wsi Podmiejskiej Wołczkowo leżącej w Gminie Dobra pod Szczecinem. W wyniku prac i wstępnych analiz Wołczkowo zostało wytypowane spośród innych wsi podmiejskich Szczecina jako przykład wsi borykających się z z problemami niekorzystnego wpływu dużego ośrodka miejskiego (suburbanizacja, problemy komunikacyjne, zatracenie historycznej funkcji) i jednocześnie posiadającej duży potencjał dotyczący wdrażania idei partnerstw miejsko-wiejskich.

W pierwszej kolejności opracowano szczegółową inwentaryzację całego obszaru. Dotyczyła ona nie tylko stanu technicznego zabudowy, ale też struktury funkcjonalno-przestrzennej, infrastruktury transportowej i technicznej oraz zabudowy tradycyjnej i detalu. Dokładna inwentaryzacja posłużyła do przygotowania szeregu analiz, w tym analiz podziału gruntów, ich bonitacji, waloryzacji krajobrazu, układów zieleni, przepustowości i klasy dróg, czy dostępności usług. Stanowiły one podstawię do dalszych prac projektowych. Projekt wsi modelowej rozpoczęto od stworzenia planu wsi idealnej opierającej się na hipotetycznej możliwości rozwoju wsi po 1990 roku bez uwzględniania późniejszych niekorzystnych procesów suburbanizacji. Kolejnym krokiem było opracowanie Modelowego Studium Zagospodarowania wsi podmiejskiej, będącego kompromisem między stanem zastanym a możliwościami dalszego harmonijnego rozwoju. Projekt Studium uwzględniał między innymi zachowanie rolniczej funkcji wsi, ograniczenie procesów suburbanizacji poprzez wprowadzenie stref buforowych na granicy z miastem, udrożnienie ciągów komunikacyjnych oraz stworzenie spójnego systemu przestrzeni zielonych.

Uszczegółowieniem tych prac stał się projekt zagospodarowania ścisłego centrum wsi z uwzględnieniem jej historycznego charakteru. Dzięki niemu w nieco bardziej przystępny sposób można tłumaczyć mieszkańcom korzyści płynące zarówno z przemyślanego planowania jak i możliwych partnerstw miejsko-wiejskich prezentując jednocześnie istniejący potencjał wsi.

Należy podkreślić, że na wszystkich etapach powstawania Modelowego Studium projekt był prezentowany i omawiany z przedstawicielami lokalnego samorządu i mieszkańcami w ramach warsztatów i konsultacji społecznych. Pozwoliło to szybciej diagnozować lokalne problemy i definiować oczekiwania oraz wspólnie wypracowywać rozwiązania.

Kolejnym celem Regionalnego Biura Gospodarki Przestrzennej jest wdrażanie rozwiązań uzyskanych w ramach projektu poprzez opracowanie propozycji zmian do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra obejmujących wieś Wołczkowo, opracowanie załącznika graficznego do uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectwa oraz sprawowanie opieki merytorycznej na etapie uchwalania planu i podczas konsultacji społecznych.

fragment Modelowego Studium dla wsi Wołczkowo

PANEL 2 - DYSKUSJA

PROJEKTY PILOTAŻOWE

Podsumowaniem panelu było wystąpienie **Ryszarda Soli** - Burmistrza Łobza oraz dyskusja. Nabyte doświadczenia samorządowców z Centralnej Strefy Funkcjonalnej (CSF) wraz z już opracowanymi dokumentami stwarzają nadzieję na realizację nowych interesujących projektów. Trwają już projekty będące przykładem współpracy międzygminnej. Dzięki takiej współpracy gminy CSF już się znają, co może przełożyć się na współpracę na poziomie trzech powiatów.

Dyskusję rozpoczął dyrektor RBGP WZ arch. **Stanisław Dendewicz** zapraszając uczestników do zadawania pytań. Pierwsze pytanie postawił **Paweł Decewicz** z Centrum Gospodarki Przestrzennej. Dotyczyło one typu wspólnych wartości, które łączą mieszkańców CSF. Prof. **Roman Galar** odpowiedział, że wartości się nie wybiera, one istnieją i trzeba je uznać za zastane. Współczesna Strategia Rozwoju powinna uwzględniać istniejące wartości, oraz ich zmianę w czasie, a także wszystkie uwarunkowania zewnętrzne.

Kolejne pytanie zadała dr **Helena Freino**. Zapytała czy stosowane było przy tworzeniu Modelowego Studium Zagospodarowania Wsi podmiejskiej narzędzie podziałów i powtórnych scaleń terenów. **Maciej Łapko** potwierdził, że miało to miejsce, zwłaszcza w wypadku działek komunikacji drogowej oraz w miejscach kluczowych dla rozwoju wsi.

Trzecie pytanie było skierowane do **Marty Jacuniak- Sudy** przez **Konrada Borowskiego** z Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego. Dotyczyło ono wpływu projektów pilotażowych z Korytarza Jutlandzkiego i Lombardii na zapisy planistyczne w północnych Niemczech i we Włoszech. **Marta Jacuniak-Suda** potwierdziła, że wszystkie wytyczne zostaną bezpośrednio lub pośrednio włączone do opracowań planistycznych. W przypadku Lombardii rozwiązania pilotażowe będą uwzględnione w obecnie aktualizowanym planie terytorialnym Lombardii i regionalnej ustawie o ograniczeniu w zagospodarowanie obszarów niezabudowanych.

Konrad Borowski zadał również pytanie skierowane do **Rolfa Oldejansa**. Dotyczyło ono reakcji producentów na skrócenie łańcucha żywnościowego. **Rolf Oldejans** przyznał, że takie działanie istniało już wcześniej, ale producenci bali się w nie angażować. Gminie udało się wykorzystać potencjał studentów do budowania wzajemnego zaufania.

Przed wypracowaniem odpowiedniej strategii producenci byli zbyt mali, żeby współpracować na dużą skalę. Wszyscy byli jednak od początku pozytywnie nastawieni do projektu, istniały oczywiście pewne obawy przed dzieleniem się informacjami z konkurentami. Udało się jednak przezwyciężyć te trudności, a projekt okazał się sukcesem.

Panel podsumował Burmistrz Łobza **Ryszard Sola**. Podzielił się z uczestnikami konferencji swoimi odczuciami związanymi z współpracą gminy Łobez z gminą Vik na Rugii w Niemczech. Na początku kooperacji partner niemiecki wykazywał duże obawy przed tą współpracą, była duża nieufność w stosunku do strony polskiej. Obecnie współpraca bardzo dobrze się układa i trwa już cztery lata. Funkcjonują wspólne stowarzyszenia oraz koła zainteresowań. Miesiąc temu gmina Łobez została zaproszona do współpracy z gminą Prenzlau i obecnie trwają przygotowania do nowej wspólnej inicjatywy. Pozwala to myśleć pozytywnie o dalszej współpracy zarówno w kraju jak i za granicą.

PANEL 3 - PREZENTACJE

DOŚWIADCZENIA PARTNERÓW URMA DOBRE PRAKTYKI

Rolf Oldejans
Region Enschede,
Holandia

Gmina Enschede z Holandii podejmuje współpracę z lokalnymi interesariuszami i placówkami edukacyjnymi w regionie. Współpraca ta jest koordynowana m.in. przez inicjatywę GKT, która jest organizacją kojarzącą potencjalnych partnerów. Przykładem współpracy jest np. **Buffalo Farm**, która współpracuje z jednostkami edukacyjnymi, dzięki czemu studenci i uczniowie mogą w praktyce poznawać np. normy w zakresie higieny w procesie produkcji żywności.

W Borne w ramach studenckich i uczniowskich praktyk młodzi ludzie zajmują się ogrodnictwem, pomagają w gospodarstwach czy sadzą drzewa. Podobnie wygląda sytuacja w Twente, które w ramach **Food Strategy Twente** współpracuje z uczelniami i farmami. Studenci zapewniają element innowacyjności w rolnictwie wskazując producentom aktualne trendy i możliwości rozwoju.

Producenci często nie mają czasu na śledzenie nowości na rynku, więc wsparcie w tym zakresie jest dla nich szczególnie ważne. Nowatorskim elementem jest także wprowadzenie egzotycznych upraw, które podwyższają konkurencyjność. Ostatnio uprawia się jagody goi, które zyskują coraz większą popularność w Europie.

Powstają także 'social care farms', będące rodzajem farm miejskich, gdzie do współpracy zachęcani są mieszkańcy miast oraz firmy. Kolejnym typem współpracy jest kooperacja pomiędzy producentami, właścicielami sklepów oraz restauratorami. Dzięki utworzeniu takiej sieci współpracy żywność lokalna może łatwiej trafiać do konsumentów w regionie. Co ciekawe, do współpracy włączono także osoby niepełnosprawne, jest to zatem ważny element w procesie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

W Holandii uprawiane są także od niedawna rośliny, które obecnie robią zawrotną karierę w budownictwie. Są bardzo wytrzymałe i używa się ich jako składnika materiałów budowlanych. Innowacyjność w działaniach jest rzeczą niezwykle istotną ale wartością dodaną jest przede wszystkim włączenie społeczności lokalnej do współpracy. Bardzo ważne jest także prowadzenie działalności edukacyjnej i promocyjnej. W przedstawionym przypadku współpraca została rozpoczęta z inicjatywy odpowiedniego ministerstwa, ale w oparciu o lokalną filozofię i pomysły. Nakłady finansowe pozyskiwane są od samorządów lokalnych oraz instytucji edukacyjnych. W związku z ciągłym rozwojem przedsięwzięcia istnieje duża szansa na włączenie się do finansowania instytucji bankowych.

Przedsiębiorcy nie są obciążani finansowo - świadczona im pomoc jest nieodpłatna. Ponadto kierunki studiów, których studenci są angażowani do współpracy dotyczą wielu dziedzin. Ponieważ program dotyczy różnych uczelni, jak również szkół średnich, nie ogranicza się do placówek o profilu rolniczym.

przykład **Social Care Farm**

PANEL 3 - PREZENTACJE

DOŚWIADCZENIA PARTNERÓW URMA DOBRE PRAKTYKI

Dr Karol Janas
Instytut Rozwoju Miast
w Krakowie, Polska

Geograf, ukończył studia magisterskie i doktoranckie w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 2009 roku pracownik Instytutu Rozwoju Miast. Szczególny nacisk kładzie na wymiar społeczny i kulturowy badanych zjawisk. Zwolennik podejścia partycypacyjnego. Kierownik i koordynator projektów międzynarodowych. Znawca i miłośnik Nowej Huty, której poświęcił swoją pracę doktorską.

Jedną z instytucji inicjujących współpracę miejsko-wiejską w wymiarze regionalnym jest Małopolski Instytut Kultury MIK. Głównymi celami instytutu są: propagowanie praktyki dobrego czasu wolnego, promowanie efektywnych metod edukacji, implementacja technologii dla promocji kultury, kształcenie kadr działających w obszarze kultury oraz ochrona dziedzictwa kulturowego.

Duży nacisk w pracach MIK położony został na ochronę i promowanie dziedzictwa kulturowego oraz wartości z nim związanych, zarówno w Krakowie i innych miastach Małopolski, jak i w obszarach wiejskich, także tych najbardziej peryferyjnych z punktu widzenia stolicy regionu. Partnerami współpracy są m.in. operatorzy kulturalni, Lokalne Grupy Działania, przedstawiciele świata biznesu, a także parafie i kościoły. Oprócz ochrony dziedzictwa kulturowego celem jest wzmocnienie tożsamości regionalnej. Zachętą do współpracy inicjowanej przez MIK jest jasność co do korzyści, wartości dodanej, wynikającej z takiej kooperacji. Współpraca służy wymianie doświadczeń, jest dobrowolna, a MIK pełni rolę inicjatora koordynatora.

Do licznych inicjatyw opartych na współpracy między różnymi aktorami można zaliczyć takie projekty jak: Pierścień Świętej Kingi, Muzeobranie, Chłopska Szkoła Biznesu oraz Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego w którym to projekcie rokrocznie zaangażowanych jest kilkudziesięciu partnerów z różnych sektorów od instytucji miejskich i gminnych, uczelni, przez lokalne stowarzyszenia na indywidualnych osobach skończywszy. Te i inne tego typu projekty poza realizacją konkretnych celów przyczyniają się również do budowania potencjału do dalszej współpracy.

Muzeobranie to inicjatywa mająca na celu stworzenie otwartego muzeum, które jest aktywnym centrum współczesnej kultury oraz partnerem dla społeczności lokalnych. W ramach Muzeobrania tworzy się oferty edukacyjne dla małopolskich muzeów, stawia na wypracowywanie innowacyjnych metod komunikacji z odbiorcą oraz dąży się do stworzenia grupy instytucji muzealnych wspierających się w swojej działalności. Do największych sukcesów Muzeobrania można zaliczyć aktywizację Izby Regionalnej Ziemi Andrychowskiej w Andrychowie oraz Muzeum Ślusarstwa im. Marcina Mikuły w Świątnikach Górnych.

Chłopska Szkoła Biznesu to inicjatywa, której cele realizowane są w oparciu o grę mającą wykształcić pewne postawy i mechanizmy dotyczące przedsiębiorczości. Gra jest połączeniem gry planszowej z grą RPG, która każdorazowo dostosowana jest do lokalnych uwarunkowań i jako narzędzie edukacyjne pomaga zrozumieć współczesne zjawiska gospodarcze. Pomysłodawcą projektu był również Małopolski Instytut Kultury współpracujący z Towarzystwem miłośników Andrychowa.

Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego to idea, której celem jest otwarcie lokalnych zabytków połączone z ich promocją w mieście. Inicjatywa dotyczy także dziedzictwa niematerialnego takiego jak tradycje, czy dawne techniki rzemieślnicze. Do tej pory odbyło się piętnaście edycji tego programu, którego inicjatorem jest również MIK. Szczegółowe informacje o działalności Małopolskiego Instytutu Kultury oraz materiały dotyczące wymienionych projektów i inicjatyw dostępne są na stronie: http://mik.krakow.pl/.

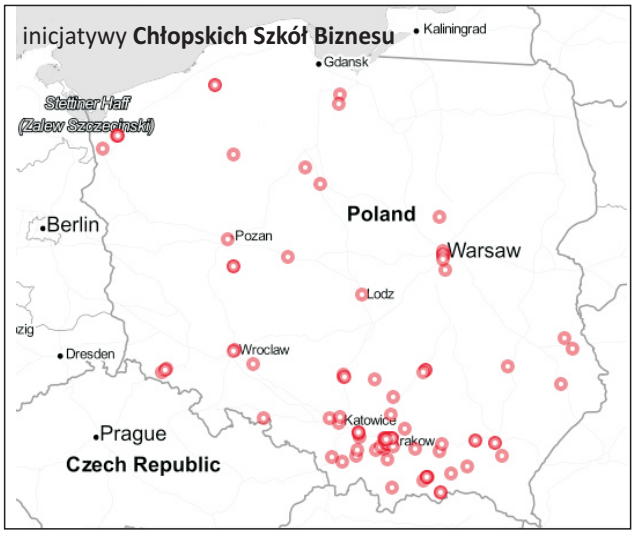

PANEL 3 - PREZENTACJE

DOŚWIADCZENIA PARTNERÓW URMA DOBRE PRAKTYKI

Dr arch. Agnieszka Zimnicka
ZUT Szczecin, London Borough of Croydon, Wielka Brytania

Urbanista w Zespole Planowania Przestrzennego londyńskiej gminy Croydon, adiunkt na Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie (obecnie na urlopie). Prowadzi badania naukowe, działania wdrożeniowe oraz publikuje książki i artykuły w zakresie: zarządzania jakością zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego planowania strategicznego i przestrzennego, zarządzania zasobami dziedzictwa kulturowego oraz projektowania przestrzeni.

Działania prowadzone przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie praktycznego podejścia do relacji miejsko-wiejskich to opracowanie Modelowego Studium zagospodarowania przestrzennego wsi podmiejskiej w obszarze metropolitalnym oraz publikacja w postaci vademecum projektowania takich obszarów. Oba opracowania powstały jako narzędzia do tworzenia i transferu innowacji w obszarach metropolitalnych.

Vademecum jest katalogiem wytycznych adresowanym do samorządów lokalnych, mieszkańców, inwestorów oraz projektantów i planistów wykonujących gminne plany miejscowe na obszarach podlegających suburbanizacji. Realizacja tego obszernego działania oparta była o trzy etapy: analizy pozwalające zrozumieć miejsce, opracowanie rozwiązania modelowego oraz opracowanie Vademecum.

Problemy suburbanizacji i negatywnych wpływów dużych ośrodków miejskich na przyległe sąsiadujące obszary są problemami we wszystkich rozwijających się regionach. Nieustanny rozwój i rozrastanie się tkanki miejskiej zaobserwować można na przykładzie Londynu. Narzędzia zagospodarowania przestrzennego wykorzystywane w londyńskiej gminie Croydon pozwalają na kontrolę tego nieustannego rozwoju oraz porządkowanie zdegradowanych przestrzeni miejskich. Dobrą praktyką wartą wdrażania jest tzw. zielony pas (Green Belt) wprowadzony wokół Londynu, gdzie zabudowa jest ograniczona, a tereny kształtowane w sposób otwarty i z zachowaniem chronionych przestrzeni zielonych. Inną z ciekawych z praktyk w Croydon są także analizy geodemograficzne wykorzystywane w systemie planistycznym.

W tym kontekście należy patrzeć na rozwój miasta Szczecina i jego miejscowości podmiejskich, a także na lokalną tematykę Wołczkowa, które było wsią analizowaną przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej na cele Modelowego Studium i Vademecum.

Szczególnie warta uwagi jest zastosowana podczas prac analitycznych i projektowych metodologia oceny jakości zagospodarowania przestrzennego (A.Zimnicka, L.Czernik). Z badań wykonanych w Wołczkowie wynikło, że uprawnienia i brak spójność w planowaniu są najsłabszą stroną miejscowości. Nieco lepiej jest natomiast z tożsamością lokalną oraz niezdegradowaną do końca rolniczą funkcją wsi.

W przypadku Wołczkowa obszary pokryte planami miejscowymi nie przyciągają nowych inwestycji. Można więc sobie zadać pytanie czy zatem tego typu plany są najlepszym instrumentem do osiągnięcia ładu przestrzennego, bo jeśli nie tworzy się ich, jako planów opartych na zrozumieniu miejsca i ładu przestrzennego, to zawsze zwycięży indywidualizm.

PANEL 3 - DYSKUSJA

DOŚWIADCZENIA PARTNERÓW URMA DOBRE PRAKTYKI

Dyskusja jaka towarzyszyła panelowi 3 dotyczyła doświadczeń i dobrych praktyk partnerów projektu URMA. W panelu jako eksperci wzięli udział: **Julian Jansen**, **Irena Stróżyńska** oraz **Ewa Balanicka**.

Rozpoczynając dyskusję **Helena Freino** zauważyła, że w prezentowanych przykładach przeważały przestrzenie międzynarodowe. W realiach krajowych powinno się wykorzystywać lokalne przykłady. Zapytała także o dokładniejsze analizy wsi i że konieczne są badania dziedzictwa kulturowego. Prelegentka w odpowiedzi wyjaśniła, że zamiarem było pokazanie innych doświadczeń i przykładów, które można zastosować w warunkach polskich. Jeśli chodzi o dziedzictwo kulturowe, w przypadku Wołczkowa nowa część miejscowości znacznie przerasta starą i ma bardziej miejski charakter. Budujemy teraz nową tożsamość w XXI w.

Julian Jansen zapytał o praktyki brytyjskie dotyczące komisji ds. estetyki zabudowy oraz pozwolenia na wyburzenia starych budynków.

Kolejne pytanie od **Mariki Pirveli** dotyczyło postrzegania mieszkańców i ich potrzeb przez urzędnika JST. **Agnieszka Zimnicka** w skrócie zakreśliła zarys działania brytyjskiego komitetu ds. estetyki zabudowy. Projekt i inwestycje są w Wielkiej Brytanii szeroko konsultowane społecznie (plany konsultowane są przez trzy miesiące, projekty architektoniczne przez trzy tygodnie), proces ten jest swoistym barometrem nastrojów dla lokalnych polityków.

W ramach dyskusji **Ewa Balanicka** opowiedziała o poszukiwaniu przez projekt URMA dobrych praktyk, nie tylko z krajów partnerskich. Odniosła się także do wydanych publikacji, gdzie można znaleźć więcej informacji na ten temat. Podkreśliła też, że niektóre z tych praktyk dałoby się zaszczepić w regionie, np. Green Knowledge Portal Twente opierający się na zasadach poczwórnej helisy.

Irena Stróżyńska ze Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pomerania przedstawiła działalność swojej organizacji, która skupia wszystkie gminy województwa i prawie wszystkie powiaty. Położenie Szczecina na granicy polsko-niemieckiej jest niewątpliwym atutem i pozwala na działania w ujęciu transgranicznym. Mamy natomiast problemy z tożsamością regionalną. Budowanie partnerstw przez Stowarzyszenie oparte jest przede wszystkim na celu, aby uświadomić ludziom, że żyjemy na pograniczu. Szczecin buduje to partnerstwo z miejscowością Loecknitz i już sam ten fakt jest przykładem współpracy miejsko-wiejskiej.

Irena Stróżyńska jako przykład dobrej praktyki podała polsko-niemiecki projekt "*Festiwal Róż*", który miał miejsce w gminie Dobra i w Blankensee. W ramach festiwalu odbyły się warsztaty florystyczne, ogrodnicze, ekologiczne i literackie, które miały służyć wzmocnieniu tworzenia tożsamości lokalnej w oparciu o historię miejsca.

Od lewej: Rolf Oldejans, Karol Janas, Ewa Balanicka

PANEL 4 - PREZENTACJE

PRZYSZŁOŚĆ PARTNERSTW MIEJSKO-WIEJSKICH W POLITYCE REGIONALNEJ

Paweł Decewicz
Centrum Gospodarki Przestrzennej, Warszawa, Polska

Absolwent Wydziału Geologii Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1992-94 nadzorował merytorycznie, związane z GIS, projekty z zakresu geologii i ochrony środowiska zamawiane przez Ministerstwo Środowiska. Kierował Zakładem Geoinformatyki Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej. Absolwent Programu MBA University of Illinois i Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 2002-2004 koordynator Centrum Doskonałości CEGISM w V Programie Ramowym Unii Europejskiej. Prezes Centrum Gospodarki Przestrzennej w Warszawie.

Zaawansowane narzędzia GIS odgrywają we współczesnym procesie projektowania coraz istotniejszą rolę nie tylko ze względu na przyspieszanie standardowych zadań, ale też coraz częściej dają możliwość symulowania scenariuszy urbanistycznych.

W ramach prowadzonych aktualnie prac nad projektem wspólnego użytkowania terenu dla Legnicy i Legnickiego Pola narzędzia GIS umożliwiają oprócz generowania licznych analiz sprawdzanie różnorodnych scenariuszy rozwoju obszaru. Legnica wraz z Legnickim Polem opracowują projekt w ścisłej sąsiedzkiej współpracy dzięki czemu mogą poznać wzajemne oczekiwania i problemy wypracowując jednocześnie korzystne dla obydwu stron rozwiązania dotyczące funkcji terenów, komunikacji oraz kierunków rozwoju.

Na potrzeby projektu opracowano wspólny, złożony model użytkowania terenu składający się z ponad tysiąca jednostek przestrzennych określonych na połączonych studiach dla całego obszaru. Każda jednostka ma bogatą charakterystykę obejmującą m.in. liczbę mieszkańców, liczbę miejsc pracy w obrębie terenu, intensywność zagospodarowania terenu wyrażoną przez liczbę gospodarstw domowych na hektar, wskaźnik intensywności zabudowy, wszelkie media dostarczane do jednostki, korzyści podatkowe budżetu gminy, innymi słowy całościową, zintegrowana charakterystykę.

Model zestawia ze sobą równocześnie informacje o stanie aktualnym z oceną aktualnej polityki przestrzennej. Dodatkowo uwzględnia zarówno dane ze studium uwarunkowań jak i prognozy demograficzne GUS dla Legnicy i Legnickiego Pola.

Zaprezentowany sposób zastosowania narzędzia GIS ilustrował dynamiczne procesy zachodzące na obszarze miast i związane z nimi konsekwencje. Program potrafi szybko analizować wpływ różnorodnych przekształceń na pozostałe tereny. Dla przykładu w jaki sposób rozbudowa kopalni węgla brunatnego i budowa elektrowni wpłynie wzrost liczby mieszkańców, a tym samym zmieni strukturę jednostek przestrzennych.

Analizowanym przykładem była też możliwość likwidacji istniejącego lotniska i wprowadzenie w jego miejsce funkcji mieszkalnej. Dzięki narzędziu GIS na bieżąco obserwować można jak taka decyzja wpłynie na zapotrzebowanie na energię i pozostałe media dla wskazanego obszaru.

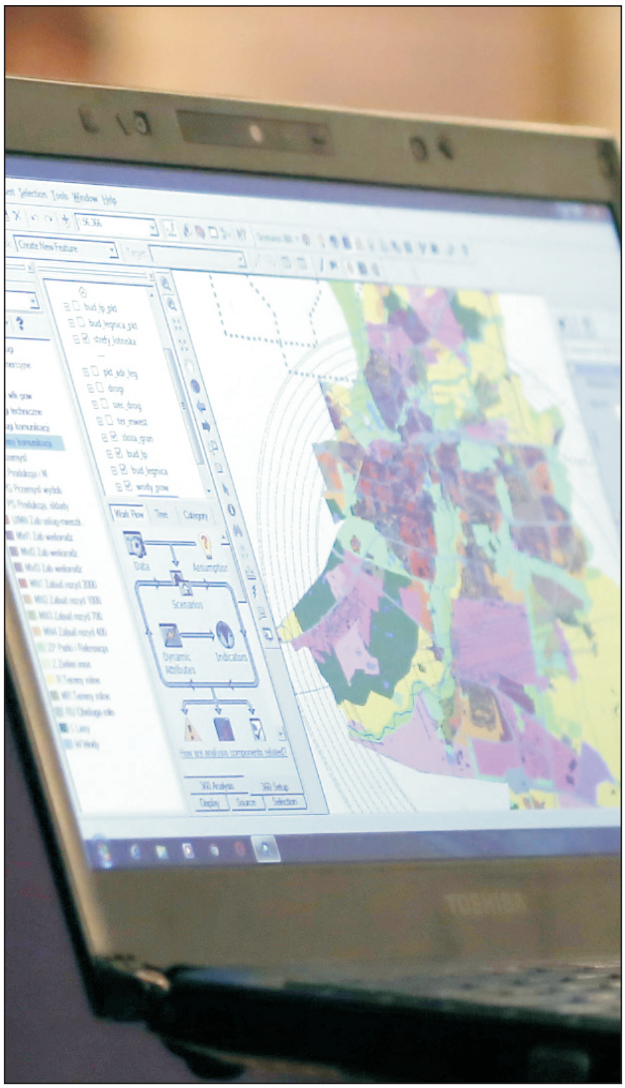

PANEL 4 - PREZENTACJE

PRZYSZŁOŚĆ PARTNERSTW MIEJSKO-WIEJSKICH W POLITYCE REGIONALNEJ

arch. Ewa Buszac-Piątkowska
Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego

Absolwentka Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Szczecińskiej. Projektant architektury mieszkalnej, obiektów usługowych i użyteczności publicznej. Specjalizuje się m.in. w zagadnieniach projektowania przestrzeni przyjaznych mieszkańcom oraz zielonej komunikacji. Jest propagatorką działań i inicjatyw promiejskich oraz pasjonatką historii Szczecina.

„Plan wdrożeniowy zadań realizowanych i kontynuowanych przez Województwo Zachodniopomorskie w ramach oraz po zakończeniu projektu URMA" jest jednym z rezultatów projektu URMA. Jest to dokument - instrukcja pozwalający na przedstawienie sposobu wdrażania rezultatów projektu w trakcie i po formalnym zakończeniu projektu URMA, spełniający założenia programu INTERREG o długofalowym oddziaływaniu nabytej wiedzy i doświadczeń oraz przełożeniu na praktyczne działania w polityce lokalnej.

Plan wdrożeniowy obejmuje swoim zasięgiem cały okres trwania projektu i nie określa ostatecznego zakończenia działań, a umożliwia i daje wytyczne do ich samoczynnego rozwoju w nieokreślonym horyzoncie czasowym. Założono, iż zadania podjęte podczas trwania projektu są punktem wyjścia oraz zaczątkiem działań, które rozwiną się po zakończeniu projektu.

W strukturze planu wykorzystano podejście terytorialne. W celu pełnego wykorzystania rezultatów projektu URMA i umożliwienia czerpania wymiernych korzyści z partnerstw miejsko-wiejskich zarówno mieszkańcom zrzeszonym w Lokalne Grupy Działania, jak i samorządom oraz władzom szczebla regionalnego, opracowano plan wdrożeniowy będący swego rodzaju instrukcją postępowania po zakończeniu projektu. Odbiorcami planu są nie tylko dotychczasowi partnerzy i wszyscy interesariusze biorący udział w działaniach i spotkaniach, ale także potencjalni partnerzy przyszłych przedsięwzięć chcący czerpać z doświadczeń i wniosków wypracowanych w trakcie trwania projektu URMA.

Z szerokiego wachlarza działań podejmowanych przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w ramach projektu URMA wybranych zostało siedem działań/zagadnień będących przykładami dalszej kontynuacji działań podjętych w trakcie trwania projektu.

Są nimi: działania wdrożeniowe w skali Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, Standardy wdrożeniowe w Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym, innowacyjna skala wdrożenia, propozycje programowe do Strategii Rozwoju Centralnej Strefy Funkcjonalnej Województwa Zachodniopomorskiego, wdrożenie pilotażowe: Wołczkowo – wieś podmiejska w obszarze metropolitalnym, analiza projektów umożliwiających wykorzystanie doświadczeń nabytych podczas trwania projektu URMA oraz międzynarodowa Konferencja podsumowująca działania Województwa Zachodniopomorskiego w projekcie URMA oraz międzynarodowa Konferencja METREX Szczecin – Świnoujście 09 – 11 września 2015 r.

PANEL 4 - DYSKUSJA

PRZYSZŁOŚĆ PARTNERSTW MIEJSKO-WIEJSKICH W POLITYCE REGIONALNEJ

Dyskusja prowadzona przez Dyrektora **Stanisława Dendewicza** dotyczyła przyszłości partnerstw miejsko-wiejskich w różnych skalach w oparciu o przedstawione zagadnienia Planu Wdrożeniowego.

W panelu jako eksperci udział wzieli: Burmistrz Połczyna-Zdroju **Barbara Nowak**, **Marta Jacuniak-Suda**, prof. **Marek Dutkowski**, **Julian Jansen** i **Ewa Balanicka**.

Pani **Barbara Nowak**, zaprezentowała charakterystykę gminy Połczyn Zdrój, która oprócz funkcji uzdrowiskowych posiada znaczne zasoby terenów leśnych (ok 40% powierzchni) oraz istotną ilość terenów rolnych (głównie gospodarstwa wielkoskalowe). Gmina należy do dwóch zakresów projektu Natura 2000 (w tym do *„Siedlisk Parsęty”*), leży w obrębie parku ochrony uzdrowiska. Tereny kopalin borowiny należą do strefy A. Sam Połczyn jest miastem „zabytkowym” z chronionym konserwatorsko średniowiecznym układem centrum miasta oraz założeniem parkowym.

Na terenie gminy występuje bardzo wiele miasteczek i wsi o historycznych, zabytkowych układach przez co z jednej strony utrudniona jest realizacja nowych inwestycji ale jednocześnie chroni się przestrzeń przed nieprzemyślaną degradacją. Gmina dąży do utrzymania historycznego charakteru również w ujęciu krajobrazowym. **Barbara Nowak** wskazała, że parki krajobrazowe nie podlegają niestety ochronie przez co prowadzona jest tam regularna gospodarka leśna, często szkodliwa dla krajobrazu.

Niewątpliwą szkodą była nieprzemyślana likwidacja kolei (działania ministerstwa). Obecnie olbrzymim problemem jest komunikacja w obrębie gminy, w związku z nierentownymi usługami PKS trzeba organizować prywatnych przewoźników. **Barbara Nowak** podkreśliła doskonałą współpracę w ramach *„Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty”*. Dzięki niej podjęto szereg działań przy współpracy z sąsiadami w celu rozwiązania problemów, między innymi z realizacją sieci wodno-kanalizacyjnej. Podkreślono też rosnące znaczenie współpracy z gminą Templin.

W organizowanych inicjatywach lokalnych dużym problemem jest brak rozsądnych regulacji dotyczących produkcji i wprowa-dzania do obiegu żywności regionalnej. Obecne obostrzenia praktycznie uniemożliwiają rozwijanie tego typu działalności. Niebagatelne znaczenie ma konsekwentny lobbing na rzecz rozwoju współpracy i partnerstw oraz zaznaczyła konieczność nieustannej pracy nad spójnością.

W odpowiedzi na pytanie o przyszłość partnerstw miejsko-wiejskich w oparciu o zdobyte doświadczenie **Marta Jacuniak-Suda** podkreśliła, że partnerstwa dobrze rozwijają się tam gdzie udaję się zaangażować ludzi przekonanych o wspólnych korzyściach wynikających z takiego partnerstwa. Wtedy partnerstwa funkcjonują nawet bez specjalnego zewnętrznego finansowania, bo opierają się na zaspokajaniu określonych potrzeb. Przy działającym partnerstwie partnerzy sami często wychodzą z dalszymi własnymi inicjatywami. Ciekawymi partnerstwami mogą być partnerstwa w ramach pogranicza szukające powiązań miejsko-wiejskich przykładowo w zakresie wytwarzania produktów regionalnych.

Burmistrz Połczyna-Zdroju **Barbara Nowak**

PANEL 4 - DYSKUSJA

PRZYSZŁOŚĆ PARTNERSTW MIEJSKO-WIEJSKICH W POLITYCE REGIONALNEJ

Nawiązując do pytania o możliwości form współpracy poprzez wdrażanie innowacji w zakresie partnerstw **Julian Jansen** zaczął od podkreślenia, że podczas implementacji partnerstw należy odejść od pozycji siły i narzucania woli. Należy mówić i tłumaczyć możliwości wspólnego rozwoju podpierając się opiniami eksperckimi, należy używać „opowieści" o regionie i rozmawiać o charakterze miejsca, jak może się ono harmonijnie rozwijać. Doświadczenia holenderskie pokazują skuteczność takich działań. Nie należy wychodzić od rozmawiania o pieniądzach i władzy tylko zacząć rozmowę od potrzeb i problemów. Forma dialogu jest konieczna. Najtrudniejsze jest budowanie zaufania, stąd ważna jest uczciwość i transparentność dialogu. Pierwsza realizacja partnerstwa może być długa poprzez wzajemne zdobywanie zaufania, ale kolejne mogą już rozwijać się w bardzo szybkim tempie. Raz jeszcze **Julian Jansen** podkreślił znaczenie synergii oraz wskazał na realizowanie platform wymiany doświadczeń, które mogą pomagać innym beneficjentom.

Przedstawiając wytyczne dla możliwej współpracy ze środowiskiem naukowo-badawczym w podejściu do obszarów funkcjonalnych profesor **Marek Dutkowski** stwierdził, jako przedstawiciel nauki, że faktycznie są poważne deficyty na polu takiej współpracy. Przykład **Twente** i angażowania do takich inicjatyw studentów jest ciekawą inicjatywą. W naszym regionie problemem jest spadek ilości studentów i jednocześnie brak pomysłów na wspieranie szkół i uczelni. Oczekuje się od nich światowego poziomu i innowacji przy jednoczesnym stałym ograniczaniu finansowania. Ciekawym pomysłem byłaby idea uniwersytetu regionalnego (przykłady uczelni amerykańskich) kształcącego kadry i specjalistów dla regionu i pomagającego w implementowaniu nowoczesnych rozwiązań dopasowanych do konkretnych potrzeb. Odpowiedzialność za implementację i transfer nowoczesnych rozwiązań powinien spoczywać na dużych miastach i metropoliach.

Podsumowując dyskusję **Ewa Balanicka** określiła obszary pracy wymagające jeszcze dodatkowej uwagi i nad którymi można kontynuować pracę w przyszłości. Istotna jest możliwość podjęcia dyskusji ze środowiskiem architektów i urbanistów w zakresie idei partnerstwa, a także zaangażowanie w programy uwrażliwiania młodzieży na zagadnienia planowania przestrzennego.

W zakresie rozwoju Centralnej Strefy Funkcjonalnej należy kontynuować współpracę z miastami Strefy a także rozwijać współpracę z gminą Dobra w zakresie dalszego rozwijania modelowego studium dla wsi Wołczkowo.

Podsumowując konferencję **Stanisław Dendewicz** zapewnił o woli kontynuowania prac i chęci szukania nowych partnerów do współpracy. Zwrócił uwagę na trzy zakresy, na których powinna skupiać się współpraca: gospodarkę, przestrzeń i społeczeństwo. To ostatnie obecnie wydaje się najbardziej pożądanym ze względu na konieczność świadomego dialogu przy implementacji nowych inicjatyw takich jak partnerstwa. Poprzez większy udział i zwiększanie świadomości mieszkańców można skuteczniej szukać rozwiązań dotyczących różnorodnych zagadnień (np. problem rozlewania się miast, suburbanizacja, ochrona tożsamości miejsc). Dobrym przykładem aktywizacji jest budżet obywatelski, dzięki któremu mieszkańcy zainteresowali się działaniami miasta. W ramach gospodarki można korzystać z doświadczeń zaprezentowanych przez **Rolfa Oldejansa** dotyczących wspierania farm miejskich (*urban farms*) i biznesów rodzinnych.

Na koniec **Stanisław Dendewicz** podziękował panelistom, ekspertom oraz gościom konferencji za przybycie i aktywne uczestnictwo, po czym zakończył konferencję.

Od lewej: Julian Jansen, prof. Marek Dutkowski, Ewa Buszac-Piątkowska, Ewa Balanicka

URMA

URBAN-RURAL PARTNERSHIPS
IN METROPOLITAN AREAS

Projekt **"URMA - partnerstwa miejsko-wiejskie w obszarach metropolitalnych"** był realizowany w ramach programu **INTERREG IVc**, a zainicjowany został w grupie eksperckiej **URMA** stowarzyszenia **METREX** Sieć Europejskich Regionów i Obszarów Metropolitalnych. Projekt obejmował lata 2012-2014 i stowarzyszał dziewięciu partnerów z pięciu krajów: Uniwersytet HafenCity Hamburg – Partner Wiodący, Wolne Hanzeatyckie Miasto Hamburg - Niemcy, Województwo Zachodniopomorskie - Polska, Region Toskania - Włochy, Region Lombardia - Włochy, Instytut Rozwoju Miast w Krakowie - Polska, Gmina Borne - Holandia, Miasto Enschede - Holandia oraz Administracja Regionalna Pleven - Bułgaria.

Ogólnym celem projektu **URMA** było promowanie partnerstwa miejsko-wiejskiego jako narzędzia na rzecz wzmocnienia potencjału służącego innowacji w europejskich obszarach metropolitalnych. Główne rezultaty projektu to, m.in. podejście **URMA**, projekty pilotażowe (Hamburg, Lombardia i Twente), Przewodnik Dobrych Praktyk oraz Rekomendacje dla Komisji Europejskiej. Szczegóły można znaleźć w publikacjach projektu.Województwo Zachodniopomorskie, reprezentowane przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego, było odpowiedzialne merytorycznie za Komponent 3, skupiający się na wymianie doświadczeń między partnerami projektu **URMA**, w ramach którego opracowano Przewodnik Dobrych Praktyk oraz Rekomendacje dla Komisji Europejskiej. Ponadto Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego zrealizowało dwa własne projekty pilotażowe oparte na opracowaniach eksperckich: „Modelowe studium planu zagospodarowania przestrzennego wsi podmiejskiej na przykładzie Wołczkowa" wraz z „Vademecum projektowania przestrzeni wsi podmiejskich" oraz opracowanie eksperckie „Perspektywy strategiczne „Krainy Czarnego Bzu" – propozycje programowe do Strategii Rozwoju Centralnej Strefy Funkcjonalnej Województwa Zachodniopomorskiego" i opublikowało dodatkowe broszury informacyjne na temat rezultatów projektu. Ważne miejsce wśród nich zajmuje Plan Wdrożeniowy, do którego opracowania zobligowani byli wszyscy partnerzy, a który pokazuje jak rezultaty projektu **URMA** są lub mogą zostać wdrożone w poszczególnych politykach regionalnych.

- PUBLIKACJE ANGIELSKOJĘZYCZNE
- TŁUMACZENIA PUBLIKACJI
- PROJEKT PILOTAŻOWY WOŁCZKOWO
- PROJEKT PILOTAŻOWY CENTRALNA STREFA FUNKCJONALNA
- PUBLIKACJE UZUPEŁNIAJĄCE
- PUBLIKACJA PODSUMOWUJĄCA
- PLAN WDROŻENIOWY

Ostatecznie, w ramach projektu URMA powstały następujące publikacje:

WSPÓLNE PUBLIKACJE URMA

- FINAL PUBLICATION
- FINAL PILOT IMPLEMENTATION REPORT
- GOOD PRACTICE GUIDE
- RECOMMENDATIONS

PUBLIKACJE URMA REGIONALNE BIURO GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

- WKŁADKA DO PUBLIKACJI KOŃCOWEJ URMA
- RAPORT KOŃCOWY Z PRZEPROWADZONYCH PROJEKTÓW PILOTAŻOWYCH
- PRZEWODNIK DOBRYCH PRAKTYK
- REKOMENDACJE

- MODELOWE STUDIUM PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WSI PODMIEJSKIEJ WOŁCZKOWO POL/ANG
- VADEMECUM PROJEKTOWANIA PRZESTRZENI WSI PODMIEJSKICH
- PERSPEKTYWY STRATEGICZNE KRAINY CZARNEGO BZU
- PUBLIKACJA OECD

- PUBLIKACJA Z WIZYT STUDIALNYCH W RAMACH PROJEKTU URMA 2012-2014
- PLAN WDROŻENIOWY ZADAŃ REALIZOWANYCH I KONTYNUOWANYCH PRZEZ WOJEWÓDZTWO ZACHODNIO -POMORSKIE W RAMACH ORAZ PO ZAKOŃCZENIU PROJEKTU URMA
- ANALIZA POLITYK ORAZ SYTUACJI W REGIONACH PARTNERSKICH I W UE
- WSPÓŁPRACA MIEJSKO–WIEJSKA JAKO INSTRUMENT SPÓJNOŚCI TERYTORIALNEJ PUBLIKACJA Z KONFERENCJI URMA SZCZECIN 06.11.2014

REGIONALNE BIURO GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Plac Kilińskiego 3, 71-414 Szczecin, tel.: (+48)91 432-49-60
fax: (+48)91 432 49 62, e-mail: biuro@rbgp.pl, www.rbgp.pl